

**PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE BUKOWSKO
NA LATA 2019-2021**

2019

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	5
II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE	5
III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE	7
1. DZIECKO I MŁODZIEŻ W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM.....	7
2. RODZINA I DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM	11
3. POMOC I WSPARCIE RODZINY I DZIECKA W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ.....	19
4. ANALIZA SWOT	27
5. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ RODZINY I DZIECKA	30
IV. CELE I ZADANIA	32
V. ADRESACI PROGRAMU	39
VI. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	39
VII. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	40
SPIS TABEL I WYKRESÓW	41

WPROWADZENIE

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i zaspokajania potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka, jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces jego socjalizacji, kształtowanie osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Prawidłowo funkcjonująca rodzina zaspokaja wszystkie potrzeby dziecka w sferze psychicznej i materialno-bytowej, jest źródłem poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Są jednak rodziny, które niewłaściwie pełnią przypisane im role. W rodzinach tych niejednokrotnie zachodzą zjawiska patologiczne (np. alkoholizm, przemoc, rozwody lub śmierć rodziców, sieroctwo społeczne, narkomania, przestępczość, próby samobójcze, ubóstwo i bezrobocie, brak właściwej opieki rodzicielskiej i nieporadność życiowa oraz nieprzystosowanie społeczne), które czynią je dysfunkcjonalnymi, czyli takimi, które nie potrafią sprostać swoim obowiązkom, m.in. względem dzieci, oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Dezorganizacja rodziny powoduje, że staje się ona niewydolna wychowawczo, a tym samym wymaga stałego monitorowania i świadczenia komplementarnego wsparcia ze strony przedstawicieli różnych grup zawodowych (np. pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, opiekunów placówek wsparcia dziennego, pracowników ochrony zdrowia, policji, kuratorów sądowych czy przedstawicieli innych instytucji i organizacji, które działają na rzecz rodziny i dziecka) oraz podejmowania działań w oparciu o sprecyzowany plan działania. Taką możliwość daje stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny, który – przy założeniu, że naturalnym i koniecznym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina – powinien być nastawiony na pomoc w rozwiązywaniu życiowych jej problemów oraz przywróceniu prawidłowego funkcjonowania, a gdy już nastąpi rozkład więzi rodzinnych i zaistnieją okoliczności zmuszające do rozłączenia rodziny i umieszczenia dziecka w pieczy

zastępczej, na motywowanie rodziców do zmiany oraz stworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny.

Istotne znaczenie dla stworzenia systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ma przygotowanie programowych podstaw jego funkcjonowania. Na szczeblu gminnym taką rolę pełnią programy wspierania rodziny, w ramach których planowane są zadania służące wzmocnieniu bądź przywróceniu zdolności rodzin do wypełniania przypisanym im funkcji głównie poprzez wczesną profilaktykę i interwencję.

Niniejszy program został przygotowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bukowsku. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Program składa się z kilku części. W pierwszej zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia programu.

Druża i trzecia część programu obejmują informacje ogólne na temat gminy oraz diagnozę sytuacji rodziny i dziecka w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane od podmiotów działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, analizę ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego, a także identyfikację instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz rodziny i dziecka w gminie.

Czwarta część programu, obejmująca przygotowany w formie zestawień tabelarycznych harmonogram, wyznacza cele i niezbędne do podjęcia zadania, wskazując m.in. realizatorów poszczególnych zapisów oraz czas ich wdrożenia.

Piąta i szósta część programu zawierają informacje na temat sposobu finansowania dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego w części czwartej dokumentu zestawu wskaźników monitoringowych.

I. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Obowiązek opracowania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Bukowsko na lata 2019-2021 wynika z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Program pozostaje w zgodności ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bukowsko na lata 2019-2023 i umożliwia aplikowanie o dodatkowe środki finansowe w oparciu o konkursy ogłaszane przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach programów resortowych, w tym resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

II. INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Gmina Bukowsko jest gminą wiejską, położoną w województwie podkarpackim, w powiecie sanockim. Graniczy z 4 gminami powiatu sanockiego: Komańczą, Sanokiem, Zagórzem i Zarszynem oraz Rymanowem w powiecie krośnieńskim.

Gmina zajmuje powierzchnię 138,2 km², co stanowi 11,28% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 12 sołectw: Bukowsko, Dudyńce, Karlików, Nadolany, Nagórzany, Nowotaniec, Pobiedno, Tokarnia, Wola Piotrowa, Wola Sękowa, Wolica, Zboiska. Siedziba władz gminy znajduje się w miejscowości Bukowsko.

Gmina Bukowsko leży na Pogórzu Bukowskim, między Kotliną Jasielsko-Krośnieńską na północy a Beskidem Niskim na południu. W krajobrazie gminy dominują lasy i użytki rolne; urozmaicheniem jest farma wiatrowa – Bukowsko.

Gmina posiada korzystny zewnętrzny układ komunikacyjny. Przez jej obszar przebiega droga wojewódzka nr 889 z Sieniawy do Szczawnego, która łączy się z drogą wojewódzką nr 892, prowadzącą do przejścia granicznego przez Radoszyce na Słowację. Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz drogi gminne. Bukowsko położone jest w odległości

ok. 18 km od Sanoka, 36 km od Krosna i 85 km od stolicy województwa Rzeszowa. Najbliższe przejście graniczne, ze Słowacją znajduje się w odległości ok. 21 km od Bukowska.

Na koniec 2017 roku gmina liczyła 5.567 mieszkańców, w tym 2.769 kobiet. W ostatnich latach widoczny jest systematyczny spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (z 3.490 w 2015 r. do 3.449 w 2017 r.), przybywa natomiast dzieci i młodzieży (z 1.182 w 2015 r. do 1.192 w 2017 r.) oraz osób starszych (z 872 w 2015 r. do 926 w 2017 r.).

Gmina Bukowsko jest gminą o charakterze rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów użytki rolne zajmują 52,8%, w tym grunty orne – 32,5% oraz łąki i pastwiska – 18,7%. Znaczną część obszaru gminy zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (43,9%).

Na terenie gminy występują obiekty zabytkowe świadczące o jej wielokulturowym rodowodzie; są to głównie zabytki sakralne.

Charakterystyczne dla gminy Bukowsko jest malejące bezrobocie. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sanoku, w latach 2015-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie Bukowsko stale spadała (z 213 w 2015 r. do 151 w 2017 r.). W 2018 roku nastąpił dalszy spadek liczby osób bezrobotnych (do 135). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (114 w 2015 r., 104 w 2016 r., 92 w 2017 r., 77 w 2018 r.). W latach 2015-2018 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. (6,1% w 2015 r., 5,3% w 2016 r., 4,4% w 2017 r.). Mimo tego liczba miejsc pracy na terenie gminy oceniana jest jako niewystarczająca. Według szacunków przedstawicieli gminy, większość mieszkańców posiadających zatrudnienie pracuje poza jej obszarem, głównie w Sanoku, ale też za granicą.

Na koniec 2017 roku działalność gospodarczą w gminie prowadziło 414 podmiotów (w tym 15 publicznych), co jest liczbą mniejszą niż w 2015 roku (429 podmiotów). Działalność była prowadzona przede wszystkim w takich sekcjach, jak: budownictwo (82 podmioty), handel i usługi w zakresie napraw (67) oraz przetwórstwo przemysłowe (46).

Zasoby mieszkaniowe w gminie nieco zwiększają się; w 2017 roku w gminie znajdowały się 1.393 mieszkania, w tym 16 mieszkań komunalnych. Większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki, centralnego ogrzewania i gazu.

Gmina posiada bazę oświatową, na którą składają się 3 szkoły podstawowe i 3 przedszkola publiczne połączone organizacyjnie w zespoły szkół – Zespół Szkół w Bukowsku, Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Pobiednie i Zespół Szkół w Nowotańcu. Na terenie gminy nie ma żłobka.

Działalność kulturalna w gminie ogniskuje się wokół Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowsku i jej 2 filii – w Pobiednie i Nowotańcu oraz Domy Ludowe w Bukowsku, Nowotańcu i Pobiednie. Organizacją imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych zajmuje się pracownik Urzędu Gminy ds. promocji i kultury.

Podstawową opiekę zdrowotną nad mieszkańcami gminy sprawują 3 zakłady opieki zdrowotnej – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowa Rodzina” w Pobiednie, Ośrodek Zdrowia w Bukowsku, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Nowotańcu. W gminie działają także 2 apteki – w Bukowsku i Nowotańcu. Specjalistyczne świadczenia zdrowotne dla mieszkańców gminy, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz w nagłych zachorowaniach w niedziele i święta realizuje Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Sanoku.

Główną instytucją realizującą zadania pomocy społecznej w gminie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku, a nad bezpieczeństwem publicznym jej mieszkańców czuwa Komenda Powiatowa Policji w Sanoku. Sektor pozarządowy funkcjonujący w gminie obejmuje kilkadziesiąt organizacji, w tym organizacje działające na rzecz rozwoju lokalnego, zespoły sportowe, jednostki ochotniczej straży pożarnej oraz kółka rolnicze.

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

1. DZIECKO I MŁODZIEŻ W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM

Diagnoza sytuacji dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym i rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie placówkach oświatowych. Badania te umożliwiły identyfikację występujących problemów i przyczyn negatywnych zachowań, pozyskanie informacji na temat posiadanych przez placówki zasobów, oferty zajęć dodatkowych, podejmowanych działań profilaktycznych

i wychowawczych, form współpracy z rodzicami oraz z innymi instytucjami i organizacjami, a także określenie potrzeb dzieci i młodzieży oraz możliwości ich zaspokojenia.

Do analizy przedłożono 3 ankiety z następujących placówek: Zespół Szkół w Bukowsku (38-505 Bukowsko 142), Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Pobiednie (Pobiedno 105, 38-505 Bukowsko) i Zespół Szkół w Nowotańcu (Nowotaniec 77, 38-505 Bukowsko).

Posiadane zasoby oraz oferta zajęć dodatkowych

Wszystkie ankietowane placówki dają możliwość skorzystania z pomocy pedagoga, pielęgniarki, logopedy i doradcy zawodowego, prowadzą dożywianie, posiadają sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do biblioteki, świetlicy i stołówki. Uczniowie mogą korzystać z sali gimnastycznej i boiska szkolnego oraz pracowni komputerowej z łączem internetowym. W Zespole Szkół w Pobiednie i Zespole Szkół w Nowotańcu funkcjonują również klasy integracyjne.

Dane szczegółowe na temat zasobów poszczególnych placówek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Zasoby ankietowanych placówek oświatowych

zasoby placówek	Zespół Szkół w Bukowsku	Zespół Szkół w Pobiednie	Zespół Szkół w Nowotańcu	ogółem
dostęp do pedagoga				3
dostęp do pielęgniarki				3
dostęp do logopedy				3
dostęp do psychologa				0
dostęp do doradcy zawodowego				3
prowadzenie dożywiania				3
sprzęt audiowizualny				3
biblioteka szkolna				3
świetlica szkolna				3
stołówka				3

sala gimnastyczna				3
boisko szkolne				3
pracownia komputerowa z Internetem				3
klasy integracyjne				2

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w placówkach oświatowych w gminie.

Placówki proponują uczniom również zajęcia dodatkowe, w tym zajęcia kierowane do osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Najczęściej są to zajęcia przygotowujące do egzaminów, różnorodne przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rozwijające uzdolnienia, sportowe, artystyczne, a także rewalidacyjne, kompensacyjno-korekcyjne, logopedyczne, dydaktyczno-wyrównawcze oraz zajęcia opiekuńcze.

Problemy dzieci, młodzieży i ich rodzin oraz przyczyny negatywnych zachowań

W opinii przedstawicieli ankietowanych placówek, dzieci i młodzież oraz ich rodziny najczęściej zmagają się z problemami, u podstaw których leżą ogólne problemy rodziny związane z ubóstwem, bezrobociem i uzależnieniami, a także prowadzące do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej nieodpowiednie umiejętności wychowawcze rodziców oraz ograniczony dostęp do uczestnictwa w życiu kulturalnym.

Efektom ujawnionych problemów jest występująca u uczniów agresja werbalna, brak właściwego stosunku i motywacji do nauki, problemy natury emocjonalnej oraz nieprzestrzeganie przyjętych norm i zasad postępowania.

Wśród najczęstszych przyczyn negatywnych zachowań dzieci i młodzieży badani wskazywali niski poziom kompetencji wychowawczych rodziców, brak pozytywnych wzorców, negatywny wpływ telewizji, sieci Internet i grupy rówieśniczej, niewłaściwe zagospodarowanie czasu wolnego, a także występujące w gminie zjawisko eurosieroctwa.

Podejmowane działania profilaktyczne i wychowawcze

W ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania profilaktyczne i wychowawcze. W ich ramach realizowane są programy profilaktyczne i wychowawcze, odbywają się pogadanki, prelekcje, wyświetlane są filmy edukacyjne. W szkołach prowadzona jest również profilaktyka alternatywna, tj. organizowane są wyjścia do kina,

teatru, na basen, zajęcia sportowe, których celem jest wartościowe spędzanie czasu wolnego.

Współpraca z rodzicami oraz z innymi instytucjami i organizacjami

Szkoły podejmują współpracę z rodzicami uczniów. Najczęściej w jej ramach odbywają się zebrania ogólne i konsultacje indywidualne. Spotkania z rodzicami uzupełniane są o treści edukacyjne i profilaktyczne.

Placówki oświatowe współpracują także z innymi instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i ich rodziny. Zazwyczaj są to: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku, Komenda Powiatowa Policji w Sanoku oraz kuratorzy w Sądzie Rejonowym w Sanoku. Szkoły współpracują również z placówkami kulturalnymi w gminie, placówkami ochrony zdrowia, Kościołem i działającymi w gminie i powiecie organizacjami pozarządowymi.

Spośród ww. podmiotów, ważną rolę pełni Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sanoku świadcząca specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną i logopedyczną dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i edukacyjnych. W roku szkolnym 2017/2018 Poradnia objęła pomocą 55 dzieci i młodzieży z gminy Bukowsko oraz 12 rodziców, dla których przeprowadzono specjalistyczne warsztaty. W Poradni wykonano 37 pełnych diagnoz psychopedagogicznych, wydano 24 orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i 7 o potrzebie kształcenia indywidualnego, a 9 dzieci objęto terapią psychologiczną i pedagogiczną. Wśród powodów ubiegania się o pomoc specjalistów z Poradni były m.in. ogólne trudności w nauce, problemy wychowawcze i emocjonalne; do Poradni wnioskowano również w celu zdiagnozowania dzieci pod kątem dysgrafii, gotowości szkolnej, zwracano się także w sprawach dostosowania wymagań szkolnych do możliwości ucznia.

Istotne znaczenie ma również współpraca placówek oświatowych z kuratorami sądowymi. Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Sanoku, w 2017 roku na terenie gminy Bukowsko nadzorem kuratorskim w sprawach opiekuńczych objęto 17 rodzin (55 osób), a dozorem – 13 osób dorosłych.

Potrzeby dzieci i młodzieży oraz możliwości ich zaspokojenia

Przedstawiciele ankietowanych placówek uznali, że do najważniejszych potrzeb dzieci i młodzieży w gminie należy zapewnienie im szerszego dostępu do życia kulturalnego oraz zorganizowanie czasu wolnego poprzez m.in. utworzenie świetlicy, klubu młodzieżowego, skate parku. Wśród istotnych potrzeb uczniów w gminie wskazano także na potrzebę dalszego dożywiania.

Szkoły podkreśliły, że w ramach posiadanych zasobów i środków już podejmują i realizują działania gwarantujące właściwe zagospodarowanie czasu wolnego. Równocześnie widzą potrzebę rozwinięcia tej oferty m.in. poprzez udostępnienie zaplecza sportowego i edukacyjnego szkół na zajęcia sportowo-rekreacyjne, kursy i prelekcje oraz zintensyfikowanie oferty wspólnych wyjazdów do kina, teatru, na basen.

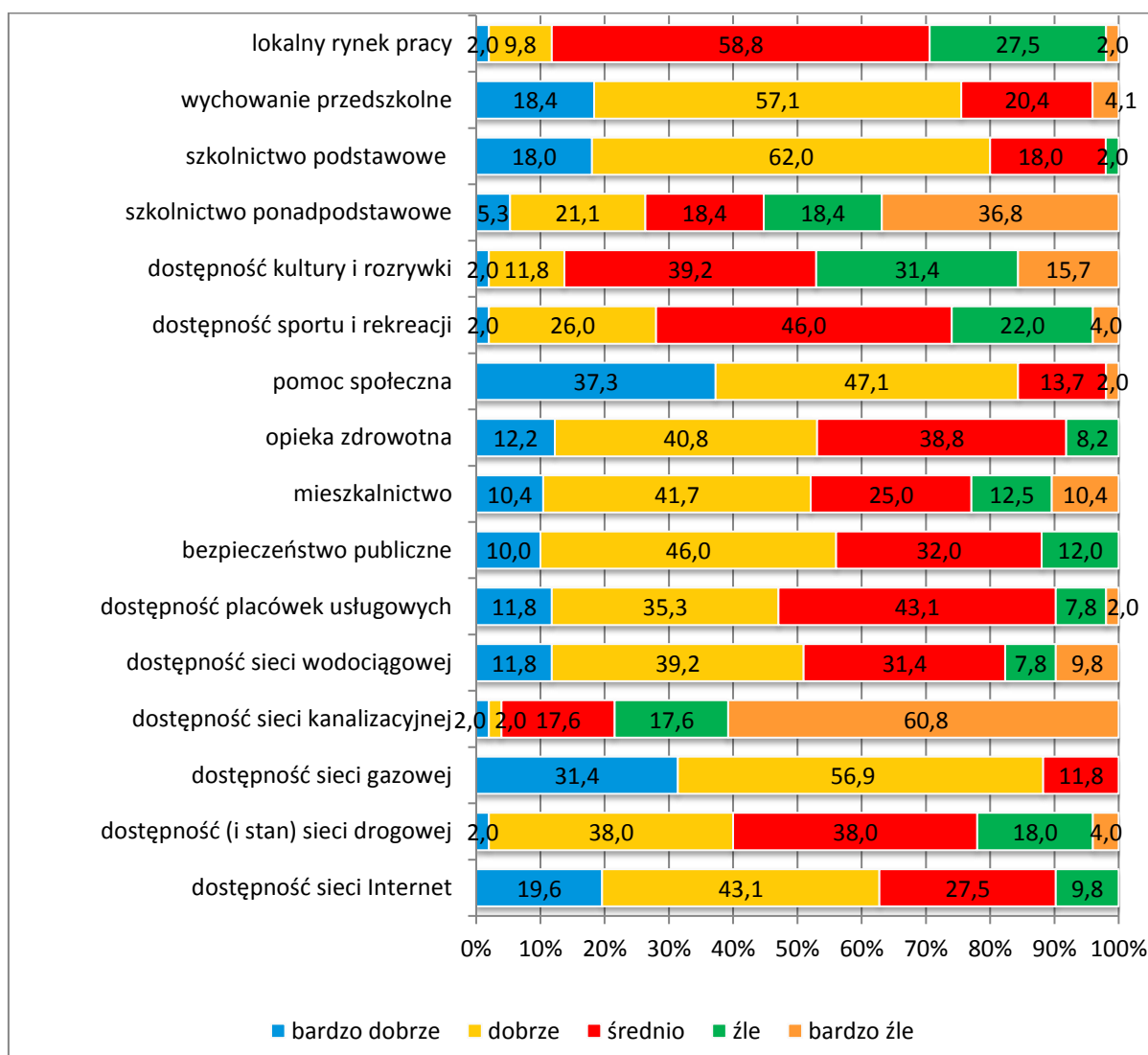
2. RODZINA I DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy sytuacji rodziny i dziecka w gminie przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Badania te posłużyły m.in. ocenie warunków życia w gminie, identyfikacji występujących na jej terenie problemów społecznych, wskazaniu grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poznaniu istotnych z punktu widzenia niniejszego Programu opinii na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży, ich przyczyn, a także propozycji działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia natężenia tych problemów oraz zminimalizowania ich skutków.

Do analizy przedłożono w sumie 52 wypełnione anonimowo ankiety. Odpowiedzi na pytanie o warunki życia w gminie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Warunki życia w gminie

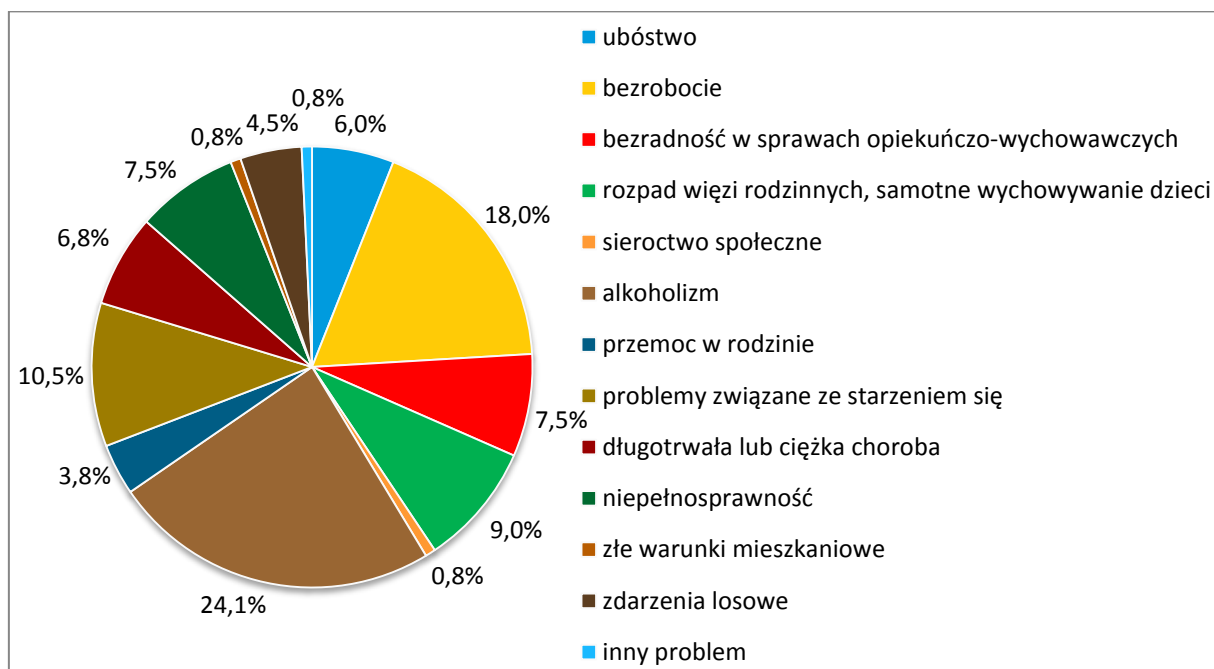
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci gazowej (łącznie 88,3% ocen dobrych i bardzo dobrych), pomoc społeczną (w sumie 84,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostępność szkolnictwa podstawowego (łącznie 80% ocen dobrych i bardzo dobrych) i wychowania przedszkolnego (w sumie 75,5% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili dostępność sieci kanalizacyjnej (łącznie 78,4% ocen bardzo złych i złych), szkolnictwa ponadpodstawowego (w sumie 55,2% ocen złych i bardzo złych), kultury i rozrywki (łącznie 47,1% ocen złych i bardzo złych) oraz lokalny rynek pracy (w sumie 29,5% ocen złych i bardzo złych).

Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi badanych na pytanie o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy.

Wykres 2. Problemy najczęściej dotykające rodziny zamieszkujące w gminie

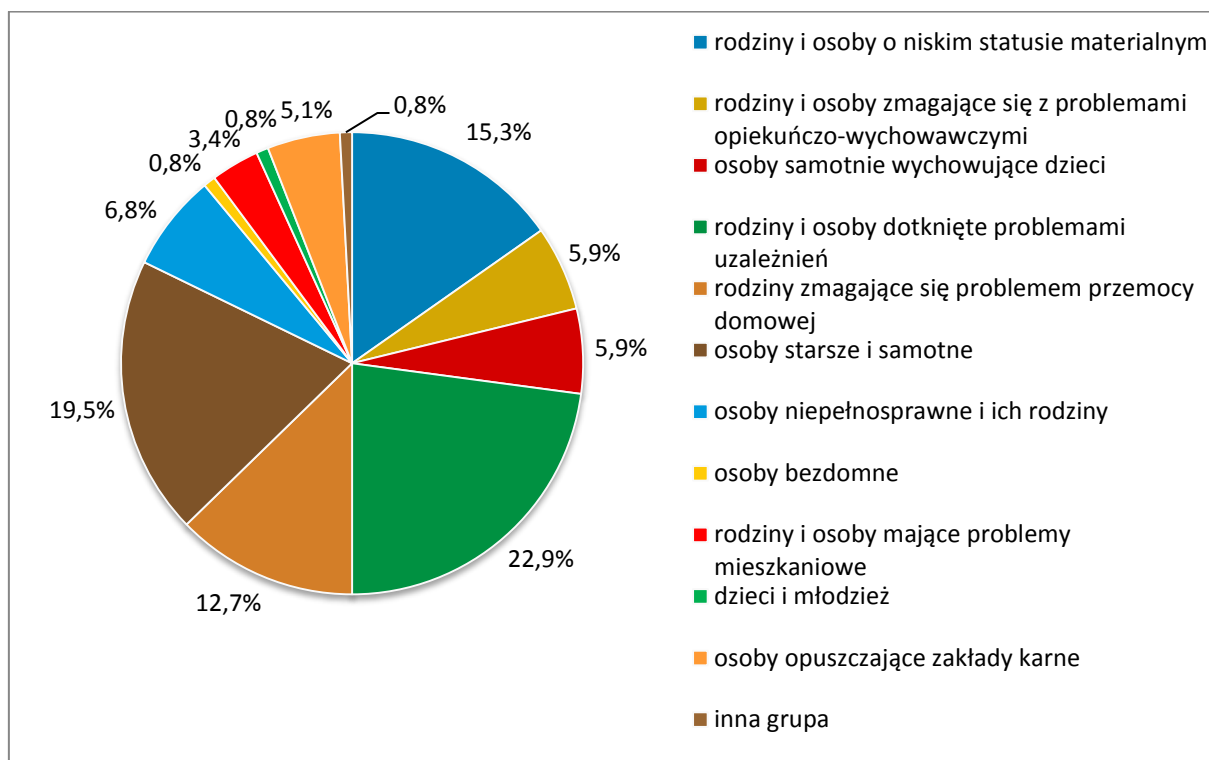

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (24,1%), bezrobocie (18%), a także problemy związane ze starzeniem się (10,5%) oraz rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (9%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

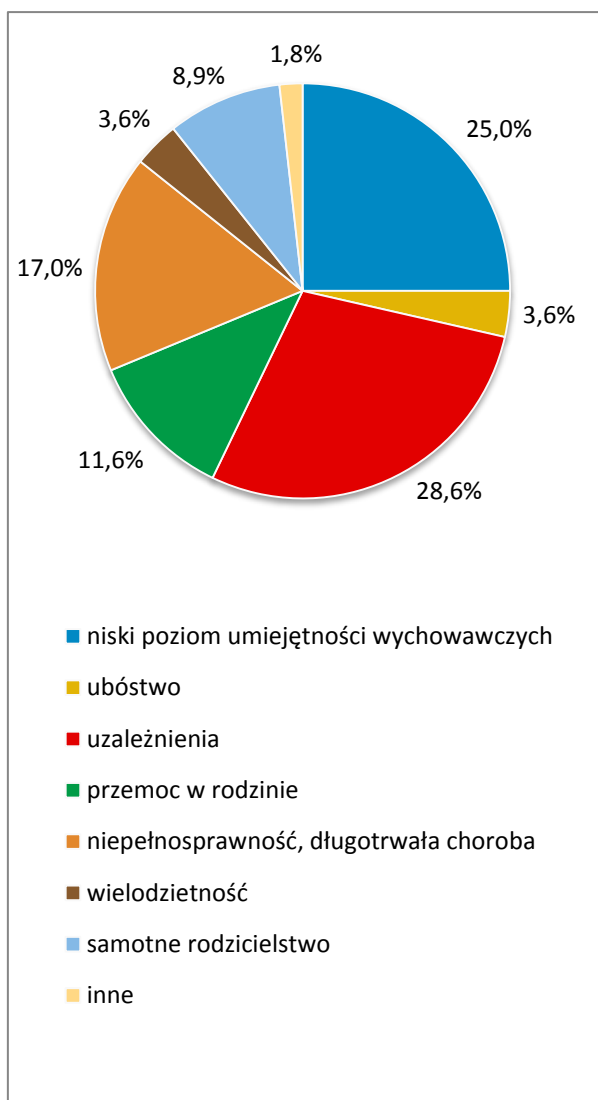

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

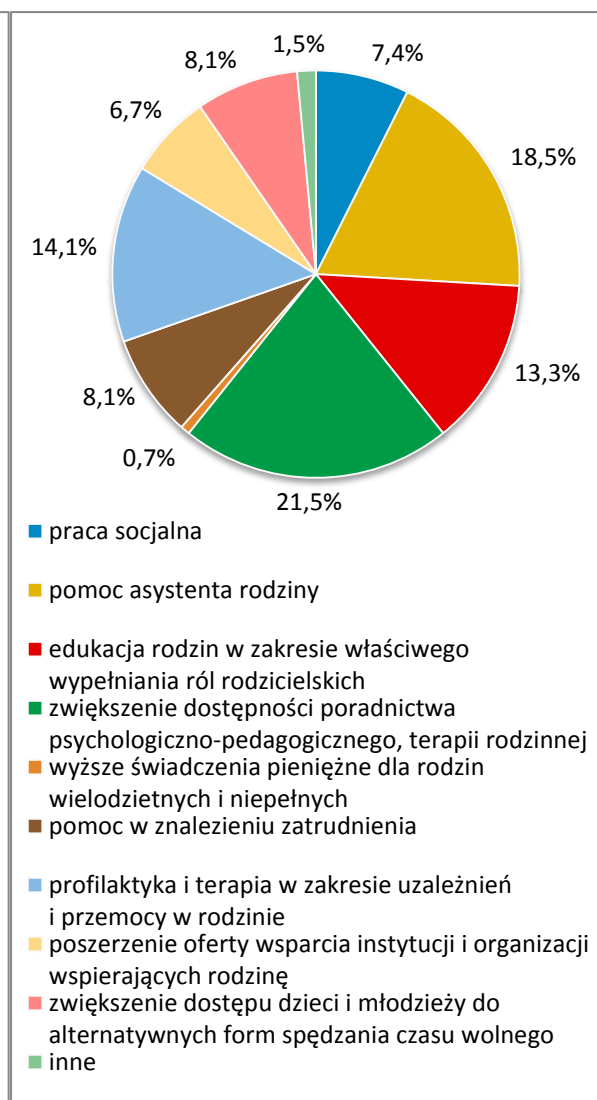
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (22,9%), osoby starsze i samotne (19,5%), rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (15,3%) oraz rodziny zmagające się z problemem przemocy domowej (12,7%).

Na poniższych wykresach przedstawiono odpowiedzi respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz wskazane przez nich działania, które przyniosłyby największą skuteczność w zapobieganiu i rozwiązywaniu tego problemu.

Wykres 4. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 5. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

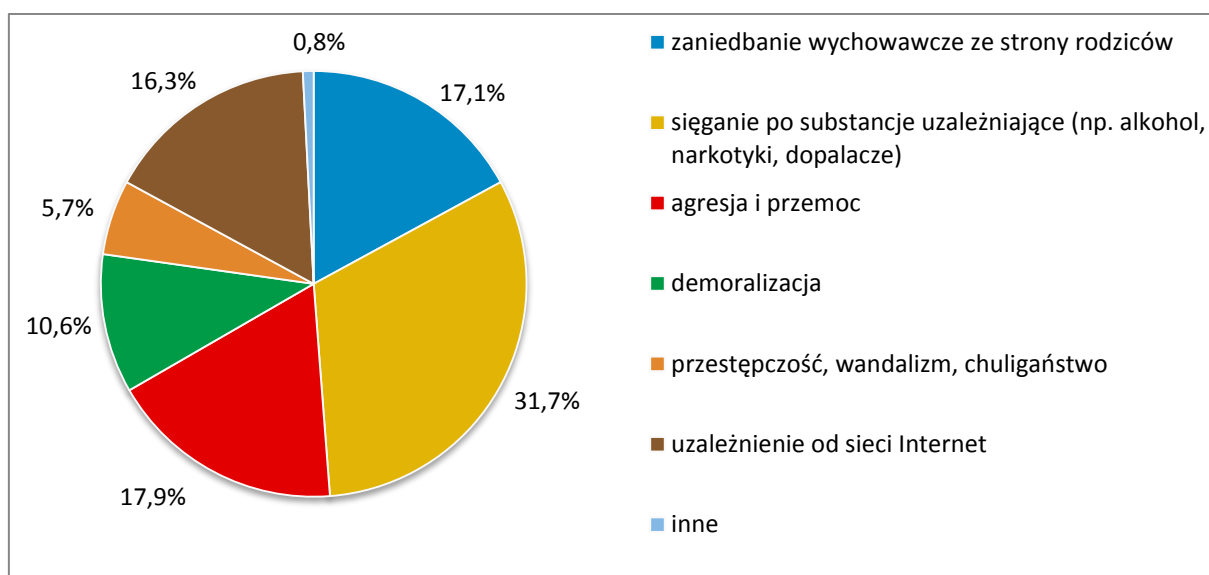
W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (28,6%), niski poziom umiejętności wychowawczych (25%) oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba (17%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (21,5%), świadczenie wsparcia przez asystenta rodziny (18,5%), prowadzenie profilaktyki i terapii w zakresie uzależnień i

przemocy w rodzinie (14,1%) oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (13,3%).

Następne wykresy prezentują opinie respondentów na temat negatywnych zjawisk społecznych, na które narażone są dzieci i młodzież w gminie, problemów występujących w rodzinie i w środowisku lokalnym, które są ich najczęstszymi przyczynami, oraz działań, które mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież.

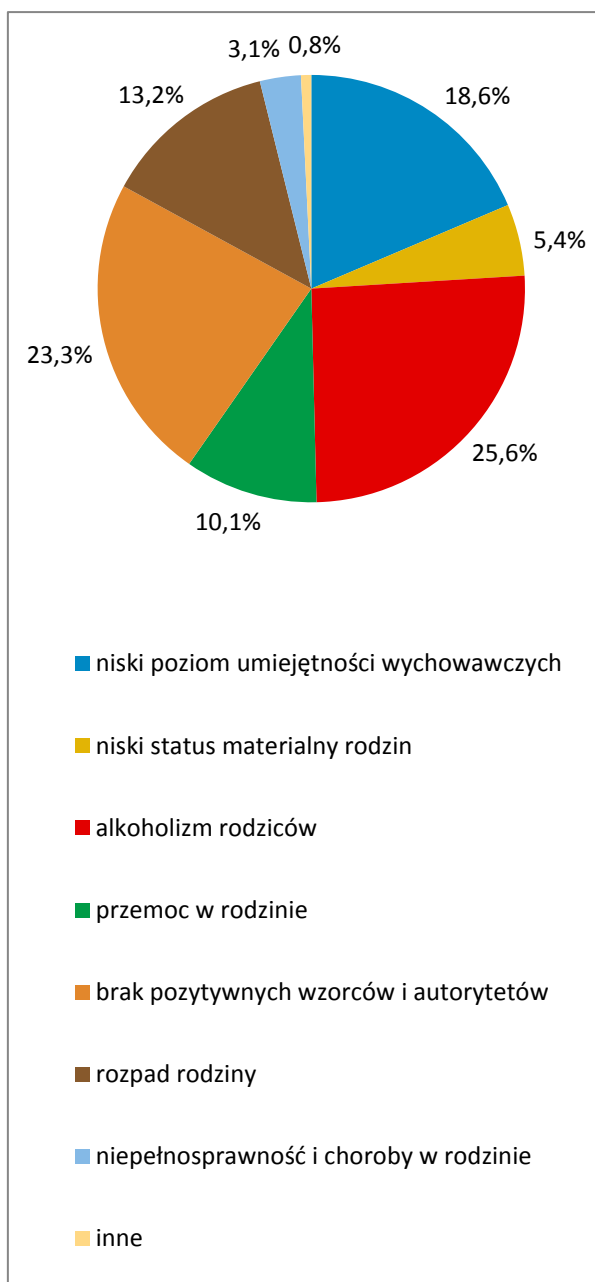
Wykres 6. Negatywne zjawiska społeczne, na które narażone są dzieci i młodzież w gminie

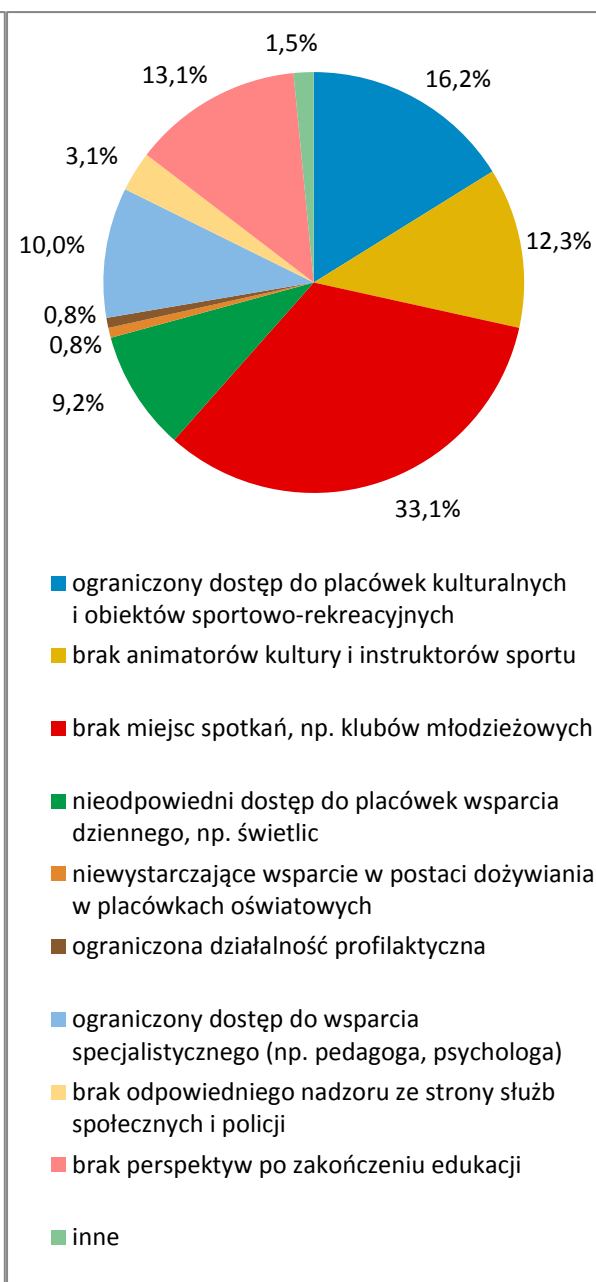
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (31,7%), agresja i przemoc (17,9%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (17,1%) oraz uzależnienie od sieci Internet (16,3%).

Wykres 7. Problemy występujące w rodzinie, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy

Wykres 8. Problemy występujące w środowisku lokalnym, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy

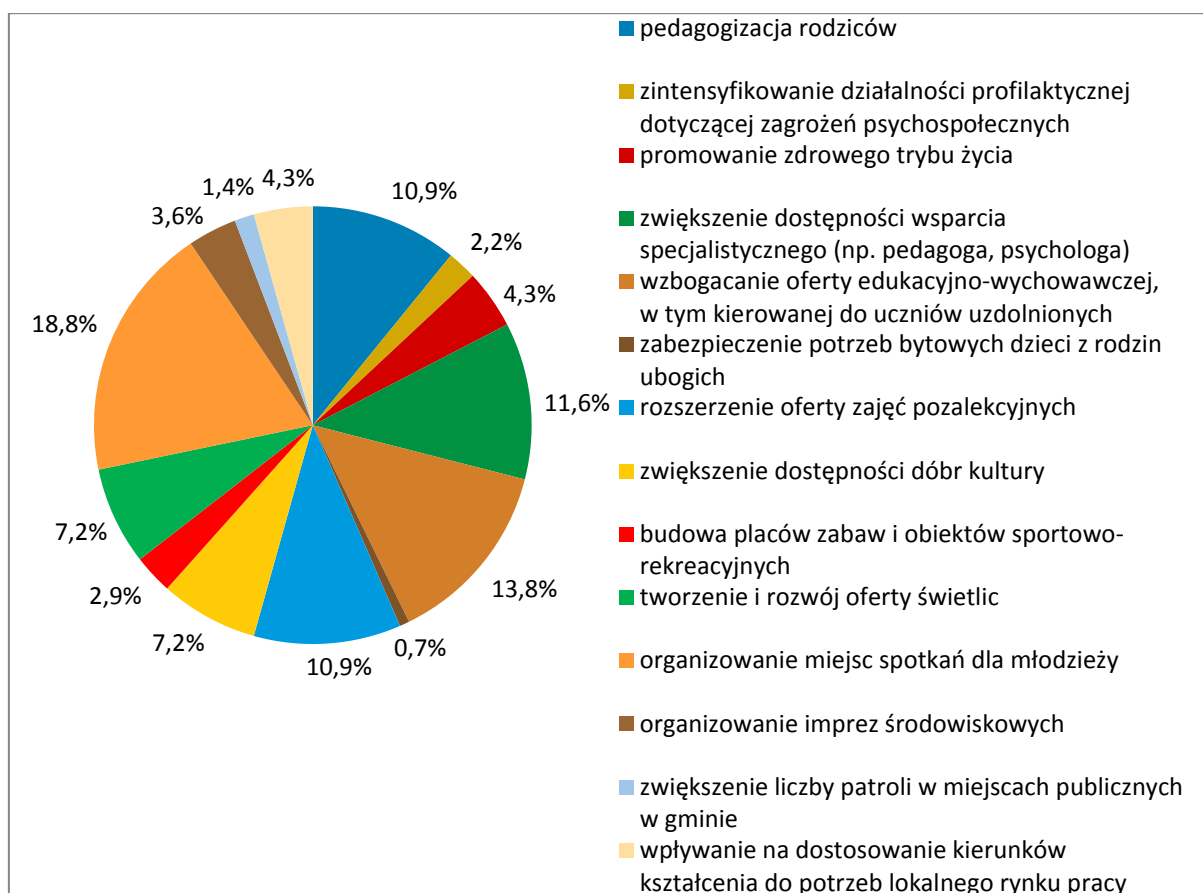

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Identyfikując problemy występujące w rodzinie, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy, ankietowani wskazali na alkoholizm rodziców (25,6%) oraz brak pozytywnych wzorców i autorytetów (23,3%), a także niski poziom umiejętności wychowawczych (18,6%).

Szukając z kolei przyczyn negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży w problemach występujących w środowisku lokalnym, badani szczególną uwagę zwrócili na brak miejsc spotkań, np. klubów młodzieżowych (33,1%), ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych (16,2%), brak perspektyw po zakończeniu edukacji (13,1%) oraz brak animatorów kultury i instruktorów sportu (12,3%).

Wykres 9. Działania mogące być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wskazując działania, jakie mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie ankietowani podkreślili przede wszystkim potrzebę organizowania miejsc spotkań dla młodzieży (18,8%), wzbogacenia oferty edukacyjno-wychowawczej, w tym kierowanej do uczniów uzdolnionych (13,8%), zwiększenia dostępności wsparcia specjalistycznego (np. pedagoga, psychologa; 11,6%), prowadzenia pedagogizacji rodziców oraz rozszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych (po 10,9%).

3. POMOC I WSPARCIE RODZINY I DZIECKA W TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ

Główną instytucją, która świadczy w gminie pomoc i wsparcie rodzinom i dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku. Prowadząc działalność w tym zakresie opiera się on na swoim statucie oraz realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny oraz ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W latach 2015-2017 liczba osób, którym udzielono w gminie pomocy i wsparcia, spadała z roku na rok (z 642 w 2015 r. do 387 w 2017 r.) podobnie, jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (z 607 w 2015 r. do 387 w 2017 r.). Stale zmniejszała się również liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne (z 409 w 2015 r. do 133 w 2017 r.) i niepieniężne (z 503 w 2015 r. do 327 w 2017 r.).

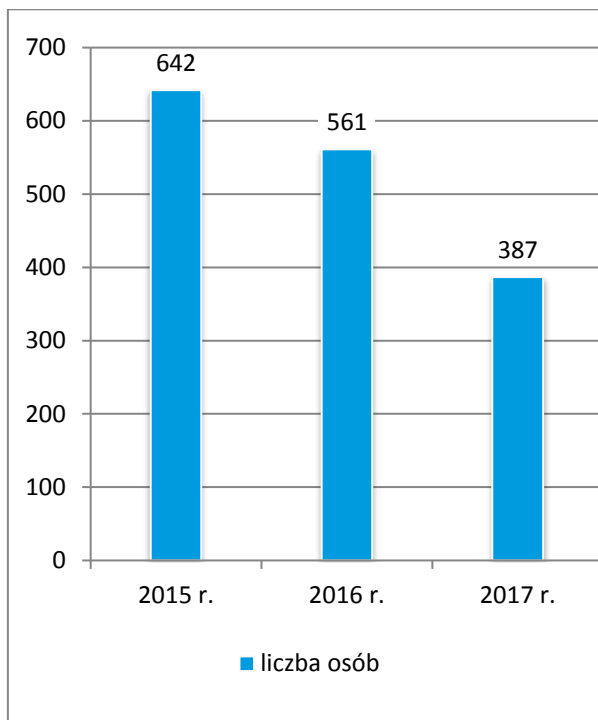
Wśród głównych przyczyn zmniejszania się liczby beneficjentów pomocy społecznej należy wymienić spadek liczby osób bezrobotnych oraz wprowadzenie Rządowego Programu „Rodzina 500 plus”, który przyczynił się do polepszenia sytuacji finansowej rodzin.

W latach 2015-2017 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, zmniejszyła się (z 527 w 2015 r. do 429 w 2017 r.) podobnie jak liczba osób przebywających w tych rodzinach (z 821 w 2015 r. do 643 w 2017 r.).

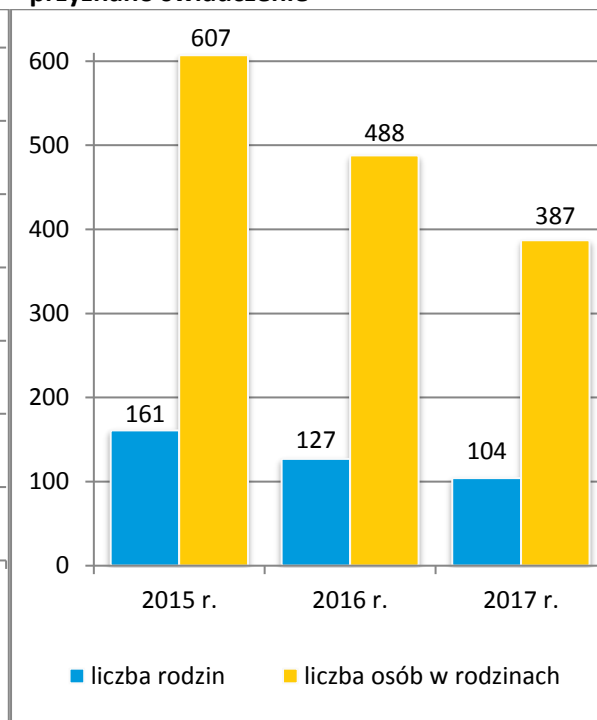
W analizowanym okresie udział osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, w ogóle mieszkańców gminy wykazywał tendencję spadkową. W 2015 roku wyniósł on 10,9%, rok później 8,8%, a w 2017 roku spadł do 7%.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 10. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia

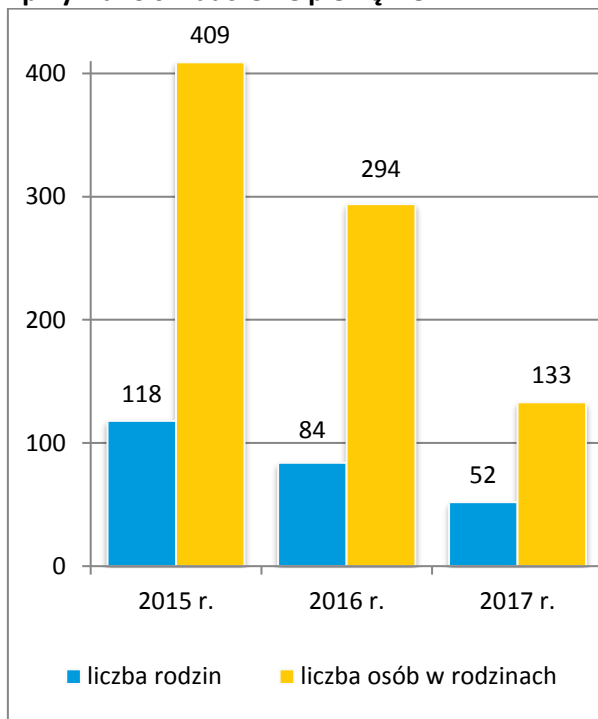

Wykres 11. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie

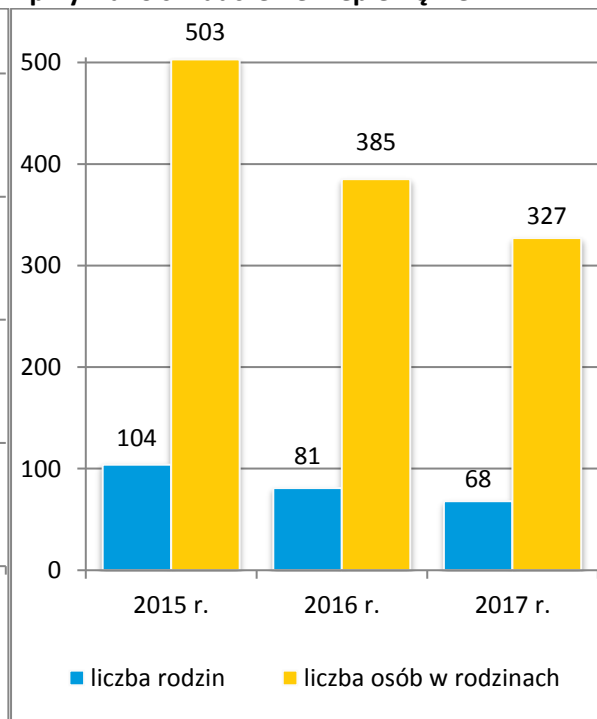

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

Wykres 12. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne

Wykres 13. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

Biorąc pod uwagę strukturę rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u, najliczniejsze grupy w latach 2015-2017 stanowiły osoby samotne oraz rodziny jedno- i pięcioosobowe. Wśród rodzin z dziećmi dominowały rodziny z trojgiem lub dwojgiem dzieci, w gronie rodzin niepełnych – rodziny z dwojgiem i jednym dzieckiem, a wśród rodzin emerytów i rencistów rodziny jedno- oraz cztero- i więcej osobowe. Dane szczegółowe na ten temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2015-2017

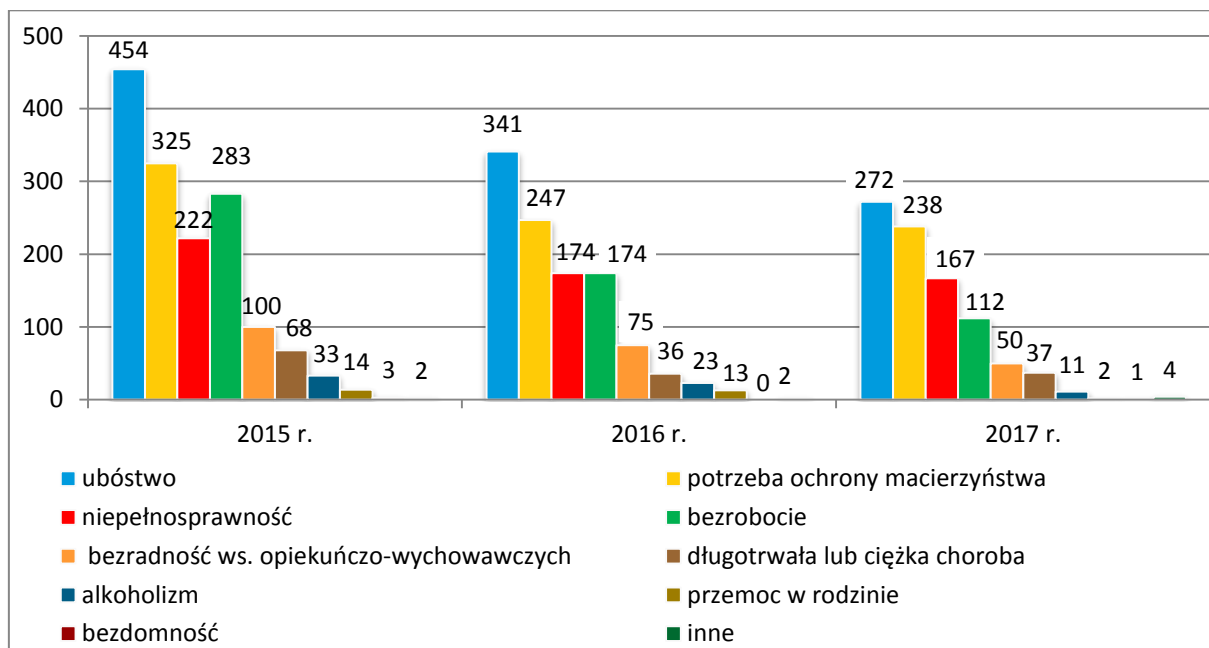
typy rodzin		liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
rodziny ogółem		183	160	140	642	561	456
o liczbie osób:	1	48	43	36	48	43	36
	2	15	17	22	30	34	44
	3	25	19	20	75	57	60
	4	30	24	17	120	96	68
	5	35	30	28	175	150	140
	6 i więcej	30	27	17	194	181	108
w tym: rodziny z dziećmi ogółem		110	96	90	528	471	413
o liczbie dzieci:	1	24	22	19	83	87	57
	2	35	31	29	157	137	120
	3	31	28	31	163	143	153
	4	18	9	5	107	55	36
	5	1	5	5	8	39	37
	6	0	0	0	0	0	0
	7 i więcej	1	1	1	10	10	10
rodziny niepełne ogółem		19	13	11	71	49	34
o liczbie dzieci:	1	8	4	4	21	8	10
	2	7	7	6	30	32	20
	3	4	2	1	20	9	4
	4 i więcej	0	0	0	0	0	0
rodziny emerytów i rencistów ogółem		43	20	17	123	62	49
o liczbie osób:	1	16	5	7	16	5	7
	2	7	4	2	14	8	4
	3	6	3	1	18	9	3
	4 i więcej	14	8	7	75	40	35

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2015-2017 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte ogólnie rozumianym ubóstwem i wymagające ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. Znaczna część beneficjentów

świadczeń pomocy społecznej zmagą się z niepełnosprawnością i bezrobociem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

W latach 2015-2017 systematycznie spadała liczba osób w rodzinach objętych wsparciem przez GOPS z wszystkich najważniejszych przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie, tj. ubóstwa (z 454 w 2015 r. do 272 w 2017 r.), potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (z 325 w 2015 r. do 238 w 2017 r.), niepełnosprawności (z 222 w 2015 r. do 167 w 2017 r.) i bezrobocia (z 283 w 2015 r. do 112 w 2017 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2015-2017

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
pieniężne	zasiłek stały	16	15	18	135	134	173
	zasiłek okresowy	41	26	13	154	87	26
	zasiłek celowy	105	77	47	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	87	64	39	269	151	18.574
niepieniężne	posiłek	211	166	133	29.820	24.355	18.574
	w tym: posiłek przyznany w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	211	166	133	29.820	24.355	18.574
	schronienie	0	0	0	0	0	0
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	0	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	2	2	2	15	24	24
usługi	usługi opiekuńcze	1	4	2	320	751	230
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	0	1	100	0	114
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	10*	X	X	X
	praca socjalna	66*	74*	66*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	22	19	11	X	X	X
	projekt socjalny	X	X	0	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	8* (1)	7* (1)	6* (1)	X	X	X
	liczba dzieci z gminy w pieczy zastępczej (odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej; w zł)	5 (19.308)	7 (24.702)	7 (39.585)	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2015-2017 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2015-2017 liczba osób nim objętych systematycznie zmniejszała się (ze 105 w 2015 r. do 47 w 2017 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2015-2017 roku liczba osób objętych posiłkiem stale zmniejszała się (z 211 w 2015 r. do 133 w 2017 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W latach 2015-2017 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, utrzymywała się na zbliżonym poziomie (66 w 2015 i 2017 r., 74 w 2016 r.).

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, zatrudniając asystenta rodziny. W latach 2015-2016 pod jego opieką pozostawało odpowiednio 8 i 7 rodzin, a w 2017 roku 6 rodzin. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej – w 2015 roku 19.308 zł za 5 dzieci w rodzinach zastępczych, w 2016 roku 24.702 zł za 7 dzieci w rodzinach zastępczych, a w 2017 roku 39.585 zł za 5 dzieci w rodzinach zastępczych i 2 dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W latach 2015-2017 GOPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu

Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się GOPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny.

W latach 2016-2017 Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze – 7.588 świadczeń dla 470 rodzin w 2016 roku oraz 10.045 świadczeń dla 480 rodzin w 2017 roku na łączną kwotę odpowiednio 3.776.950 zł i 5.030.113 zł.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2015-2017 ogólna liczba udzielonych świadczeń zwiększała się z roku na rok (z 13.706 w 2015 r. do 14.524 w 2017 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 11.397 w 2015 r. do 11.919 w 2017 r.). Z kolei na zbliżonym poziomie pozostawała liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych (1.834 w 2015 r., 1.876 w 2016 r., 1.835 w 2017 r.), a stale rosła liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych (z 255 w 2015 r. do 302 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	11.397	11.838	11.919
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	1.834	1.876	1.835
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	255	263	302
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	0	X	X
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	162	178	191
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	58	68	58

świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	X	121	219
ogółem			
liczba świadczeń	13.706	14.344	14.524
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	245	200	178
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	X	X	0

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

W analizowanym okresie Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2015-2017 GOPS wypłacił odpowiednio 245, 200 i 178 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 126.967, 103.237 i 91.671 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2015-2017 liczba tych składek zwiększała się z roku na rok (512 w 2015 r., 572 w 2016 r., 635 w 2017 r.), podobnie jak ich wartość (83.438 zł w 2015 r., 97.239 zł w 2016 r., 125.620 zł w 2017 r.).

W 2017 roku Ośrodek nie przyznawał jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2015-2017 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była na podobnym poziomie (po 15 w latach 2015-2016, 13 w 2017 r.), a liczba wypłaconych świadczeń zmniejszała się z roku na rok

(z 328 w 2015 r. do 258 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	15	15	13
liczba wypłaconych świadczeń	328	295	258
łącznie kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	108.208	110.060	99.960

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku.

W latach 2015-2017 w gminie nie przyznawano dodatków mieszkaniowych i energetycznych.

4. ANALIZA SWOT

Przeprowadzona na potrzeby niniejszego dokumentu analiza SWOT posłużyła identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wspierania rodziny oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwoliła oszacować potencjał, jakim gmina dysponuje w tym obszarze oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom rodzin i dzieci mieszkających na jej terenie.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie rodzinom wsparcia ze strony asystenta rodziny ▪ odpowiednia dostępność szkół podstawowych ▪ działanie na terenie gminy bibliotek oraz ich filii ▪ rozwinięta w szkołach infrastruktura sportowa ▪ funkcjonowanie ośrodków zdrowia ▪ prawidłowo skonstruowane gminne programy profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, przeciwdziałania przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak dostępu rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak ośrodków i grup wsparcia dla rodzin samotnie wychowujących dzieci ▪ niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej oraz opieki nad dziećmi do lat. 3. ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym ▪ brak wolontariatu wśród osób dorosłych, dzieci i młodzieży ▪ brak dostępu w gminie do kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawisk patologii społecznej

<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze działająca Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bukowsku ▪ aktywnie działający Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ realizowanie procedury „Niebieskie Karty” ▪ realizowanie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ prowadzenie działań socjalnych z rodzinami ▪ coraz większa liczba osób wykształconych wśród mieszkańców gminy ▪ wspieranie osób i rodzin potrzebujących z systemu pomocy społecznej ▪ spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ▪ wydawanie żywności dla mieszkańców gminy w ramach programu operacyjnego Pomoc żywnościowa 2014-2020 (FEAD) ▪ rosnąca motywacja do dalszego kształcenia, szczególnie u ludzi młodych 	<ul style="list-style-type: none"> w rodzinach (alkoholizm, przemoc i bezrobocie) ▪ brak rodzin wspierających ▪ utrudniony dostęp do dóbr kultury ▪ wąski zakres usług medycznych na terenie gminy; brak w gminie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej ▪ niewystarczający dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ brak dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą w rodzinie ▪ brak na terenie gminy instytucji i organizacji zajmujących się profilaktyką i pracą z osobami uzależnionymi i dotkniętymi przemocą ▪ brak na terenie gminy grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie ▪ brak mieszkań chronionych dla osób dotkniętych przemocą ▪ rosnąca liczba osób z problemami alkoholowymi ▪ brak kampanii społecznej dotyczących przemocy ▪ niewielki potencjał organizacji pozarządowych i ograniczona współpraca z związkami wyznaniowymi ▪ niski poziom zaufania społecznego ▪ niewielka skala działań służących pozyskiwaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej ▪ brak mieszkań socjalnych ▪ słabo rozwinięty rynek pracy ▪ mała liczba atrakcyjnych miejsc pracy dla ludzi wykształconych ▪ słaba aktywność społeczna
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysokie saldo emigracji zarobkowej osób młodych i wykształconych ▪ niskie kwalifikacje osób bezrobotnych ▪ brak inwestycji służących tworzeniu nowych miejsc pracy ▪ ograniczony dostęp do szkoleń i kursów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnienie dostępu do poradnictwa rodzinnego ▪ prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny ▪ rozwój wolontariatu wśród dorosłych, dzieci i młodzieży ▪ dalsze wsparcie ze strony asystenta rodziny ▪ zwiększenie dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego ▪ tworzenie organizacji pozarządowych wspierających rodzinę ▪ zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ zwiększenie zakresu szkolnych programów terapeutycznych ▪ informowanie rodzin o możliwości uzyskania pomocy psychologicznej i prawnej ▪ prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych ▪ motywowanie osób uzależnionych do podjęcia zatrudnienia ▪ szkolenie członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych ▪ dostępność poradni uzależnienia w Sanoku ▪ korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania przy podejmowaniu działań na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny ▪ wzrost aktywności edukacyjnej młodzieży ▪ wzrost aktywności społecznej mieszkańców ▪ tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ występowanie zjawiska wyuczonej bezradności ▪ patologie społeczne ▪ coraz większa dostępność alkoholu i innych środków psychoaktywnych ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się liczba osób wymagających z powodu przemocy w rodzinie podjęcia działań interdyscyplinarnych ▪ wysoki poziom tolerancji społecznej dla zachowań patologicznych ▪ ukrywanie problemu przemocy domowej ▪ przyzwolenie społeczne na obecność alkoholu w życiu obywateli ▪ brak chęci do zmiany u osób uzależnionych i sprawców przemocy ▪ brak specjalistów na terenie gminy, w tym psychologa, prawnika, pedagoga, terapeutów ▪ rozwój patologii społecznych i wykluczenia społecznego ▪ utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia i ubóstwa ▪ niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ ograniczenie możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy ▪ emigracja młodych i wykształconych ludzi do większych miast oraz za granicę ▪ wzrost patologii społecznej

<p>turystycznym</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ udział w programach o tematyce przeciwdziałania bezrobociu, dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy ▪ dalsza współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Centrum Integracji Społecznej w Sanoku ▪ zawieranie kontraktów socjalnych zmierzających do aktywizacji osób pozostających bez pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwalanie się poczucia braku szans i perspektyw dla młodego pokolenia
--	--

5. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ RODZINY I DZIECKA

W gminie Bukowsko oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne podmioty działające na rzecz rodziny i dziecka. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i jednostki niepubliczne, w tym organizacje pozarządowe. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty działające na rzecz rodziny i dziecka w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres jednostki
1.	Zespół Szkół w Bukowsku	38-505 Bukowsko 142
2.	Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Pobiednie	Pobiedno 105, 38-505 Bukowsko
3.	Zespół Szkół w Nowotańcu	Nowotaniec 77, 38-505 Bukowsko
4.	Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku	38-505 Bukowsko 71
5.	Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku, Filia w Pobiednie	Pobiedno, 38-505 Bukowsko
6.	Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku, Filia w Nowotańcu	Nowotaniec 92, 38-505 Bukowsko
7.	Dom Ludowy w Bukowsku	38-505 Bukowsko 889
8.	Dom Ludowy w Nowotańcu	Nowotaniec, 38-505 Bukowsko
9.	Dom Ludowy w Pobiednie	Pobiedno, 38-505 Bukowsko
10.	Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej	Wola Sękowa 37, 38-505 Bukowsko
11.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowa Rodzina” w Pobiednie	Pobiedno 128, 38-505 Bukowsko
12.	Ośrodek Zdrowia w Bukowsku	38-505 Bukowsko 291
13.	Wiejski Ośrodek Zdrowia w Nowotańcu, Specjalistyczna Praktyka Lekarska B. Bukrej	Nowotaniec 93, 38-505 Bukowsko
14.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bukowsku	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko

15.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko
16.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Bukowsko 290, 38-505 Bukowsko
17.	Posterunek Policji w Bukowsku	Bukowsko 143, 38-505 Bukowsko
18.	Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sanoku	ul. Sobieskiego 1, 38-500 Sanok
19.	Poradnia Leczenia Uzależnień przy Przychodni Specjalistycznej w Sanoku	ul. Lipińskiego 10, 38-500 Sanok
20.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku	ul. Szopena 5, 38-500 Sanok
21.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „SOS” w Lesku	al. Jana Pawła II 18b, 38-600 Lesko
22.	Placówki resocjalizacyjne dla kobiet i mężczyzn w Woli Piotrowej	Wola Piotrowa 34, 38-505 Bukowsko
23.	Centrum Integracji Społecznej w Sanoku	ul. Stróżowska 15, 38-500 Sanok.
24.	Dom Dziecka im. Św. Józefa w Sanoku	ul. Sadowa 21, 38-500 Sanok.
25.	Ośrodek Rehabilitacji dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej przy Klasztorze Franciszkanów w Sanoku	ul. Rynek 20, 38-500 Sanok
26.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sanoku	ul. Konarskiego 10, 38-500 Sanok
27.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sanoku	ul. Kościuszki 16, 38-500 Sanok
28.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej w Bukowsku	38-505 Bukowsko 285
29.	Podkarpackie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego	Wolica 16, 38-505 Bukowsko
30.	Stowarzyszenie Inicjatyw Edukacyjnych w Bukowsku	38-505 Bukowsko 142
31.	Stowarzyszenie „Nasza Tokarnia”	Tokarnia 31, 38-505 Bukowsko
32.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pobiedno	Pobiedno 172, 38-505 Bukowsko
33.	Fundacja Latarnia	Wola Piotrowa 34, 38-505 Bukowsko
34.	Podkarpackie Stowarzyszenie Chrześcijańskie „Światło”	Wola Piotrowa 28, 38-505 Bukowsko
35.	Stowarzyszenie Turystyczne „Bukowianka”	38-505 Bukowsko 290
36.	Ludowy Klub Sportowy „Bukowianka” w Bukowsku	38-505 Bukowsko
37.	Ludowy Klub Sportowy „Cosmos” w Nowotańcu	Nowotaniec 118, 38-505 Bukowsko
38.	Koła Gospodyń Wiejskich	KGW Pobiedno KGW Nowotaniec KGW Wolica KGW Nadolany KGW Bukowsko KGW Wola Sękowa
39.	Ochotnicza Straż Pożarna	OSP w Bukowsku OSP w Nowotańcu OSP W Woli Sękowej OSP w Nagórzanach OSP w Nadolanach OSP w Pobiednie OSP w Dudyńcach OSP w Zboiskach OSP w Tokarni OSP w Wolicy OSP w Karlikowie

Źródło danych: Urząd Gminy Bukowsko.

IV. CELE I ZADANIA

Celem głównym Programu Wsparcia Rodziny Gminy Bukowsko na lata 2019-2021 jest *rozwijanie zintegrowanego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych*. Osiągnięcie tak sformułowanego celu wymaga wdrożenia wyznaczonych celów operacyjnych oraz zadań. Zostały one ujęte w przedstawionym poniżej w formie zestawień tabelarycznych harmonogramie, w którym uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, czas ich wdrożenia oraz wskaźniki monitoringowe.

Cel operacyjny 1. Podnoszenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny oraz promowanie jej prawidłowego modelu			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Doskonalenie form pracy socjalnej z rodziną	GOPS	2019-2021	liczba osób objętych pracą socjalną
2. Zapewnienie większego dostępu do opieki ze strony asystenta rodziny	GOPS, Urząd Gminy	2019-2021	liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych opieką
3. Ustanawianie, w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń	GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba rodzin wspierających oraz liczba rodzin przez nie wspieranych
4. Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, konsultacji, treningu umiejętności wychowawczych, terapii rodzinnej i mediacji	GOPS, GKRPA, PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba osób objętych poszczególnymi formami wsparcia, w tym poradnictwem specjalistycznym
5. Tworzenie grup wsparcia dla rodzin, w tym samopomocowych	GOPS, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba grup wsparcia oraz liczba osób w nich

dla osób samotnie wychowujących dzieci			uczestniczących
6. Wzmacnianie więzi rodzinnych, m.in. poprzez organizowanie środowiskowych imprez integracyjnych	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne	2019-2021	liczba imprez oraz liczba osób w nich uczestniczących
7. Wspieranie interdyscyplinarne rodzin oraz zapewnienie dostępu do szkoleń dla osób mających świadczyć wsparcie interdyscyplinarne	GOPS, GKRPA, PCPR, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe, zakłady opieki zdrowotnej, Policja, Sąd Rejonowy, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba powołanych grup roboczych oraz liczba rodzin objętych wsparciem Interdyscyplinarnym, liczba szkoleń oraz liczba osób w nich uczestniczących
8. Opracowywanie i realizowanie środowiskowych programów i projektów na rzecz rodzin, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej	Jednostki organizacyjne gminy, w tym GOPS i placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, a także organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba programów i projektów oraz liczba osób nimi objętych
9. Zintegrowanie podejmowanych działań poprzez stałą współpracę podmiotów działających na rzecz rodziny	Jednostki organizacyjne gminy, w tym GOPS, GKRPA, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, PCPR, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, zakłady opieki zdrowotnej, Policja, Sąd Rejonowy, organizacje pozarządowe, kościoły	2019-2021	liczba podmiotów współpracujących na rzecz rodziny

Cel operacyjny 2. Wspieranie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Udzielanie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom ubogim	GOPS, placówki oświatowe	2019-2021	liczba udzielonych świadczeń oraz liczba osób nimi objętych
2. Upowszechnianie wśród rodzin dotkniętych bezrobociem ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach i zatrudnieniu socjalnym	Urząd Gminy, GOPS, Powiatowy Urząd Pracy	2019-2021	liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych różnymi formami wsparcia
3. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz rodzin ubogich oraz promowanie wśród rodzin zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw i samopomocy	GOPS, Urząd Gminy, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba akcji charytatywnych i promocyjnych
4. Udzielanie wsparcia dzieciom z rodzin ubogich, m.in. organizowanie dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, zapewnienie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego	GOPS, Urząd Gminy, placówki oświatowe, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna.	2019-2021	liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem
5. Rozwijanie w gminie mieszkalnictwa	Urząd Gminy	2019-2021	liczba mieszkań komunalnych,

komunalnego, w tym socjalnego			w tym socjalnych
----------------------------------	--	--	------------------

Cel operacyjny 3. Zaspakajanie potrzeb zdrowotnych rodziny oraz zapewnienie jej bezpieczeństwa publicznego			
zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Promowanie zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, zakłady opieki zdrowotnej, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2019-2021	liczba przedsięwzięć z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej oraz liczba programów zdrowotnych
2. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki medycznej oraz zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego	Urząd Gminy, zakłady opieki zdrowotnej	2019-2021	liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi
3. Zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin z dziećmi dotkniętymi niepełnosprawnością, w tym w formie poradnictwa i rehabilitacji	GOPS, Urząd Gminy, PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba osób objętych rehabilitacją
4. Monitorowanie rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań zgodnie z uchwalonymi programami w tym zakresie	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, PCPR, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, inne ośrodki wsparcia, placówki leczenia uzależnień, specjaliści, grupy samopomocowe, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Policja, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba rodzin objętych monitoringiem, liczba rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczba osób objętych wsparciem

5. Prowadzenie działań profilaktyczno-informacyjnych i edukacyjnych z zakresu zapobiegania przestępczości	Urząd Gminy, Policja, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2019-2021	liczba przedsięwzięć profilaktyczno-informacyjnych i edukacyjnych
6. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych oraz poprawianie bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych	Urząd Gminy, Policja	2019-2021	stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze

Cel operacyjny 4.

Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Podnoszenie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania	Urząd Gminy, placówki oświatowe	2019-2021	liczba nauczycieli i pedagogów doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe oraz liczba doposażonych placówek oświatowych
2. Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie m.in. poprzez uelastycznienie czasu pracy placówek przedszkolnych, oraz opieki nad dziećmi do lat 3.	Urząd Gminy, placówki przedszkolne	2019-2021	liczba dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych oraz objętych opieką żłobka

3. Organizowanie zajęć i spotkań profilaktyczno-wychowawczych i edukacyjnych oraz opracowywanie i realizowanie programów w tym zakresie	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, Policja	2019-2021	liczba zajęć i spotkań oraz liczba osób w nich uczestniczących, liczba programów oraz liczba osób nimi objętych
4. Tworzenie i rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, GOPS, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2019-2021	liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających
5. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach, kulturze, sporcie i rekreacji, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki szkolne)	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, wolontariusze	2019-2021	liczba przyznanych świadczeń oraz liczba osób objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi
6. Zapewnienie dostępu do kształcenia dla dzieci niepełnosprawnych poprzez tworzenie grup i klas integracyjnych, prowadzenie nauczania indywidualnego, likwidowanie barier architektonicznych, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, PCPR	2019-2021	liczba grup i klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających, liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym, liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, liczba dzieci dowożonych do szkół

7. Wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, organizacje pozarządowe	2019-2021	liczba organizowanych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz liczba osób nimi objętych
8. Rozwijanie w gminie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego (w tym sportowo-rekreacyjnej) i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności	Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, Ochotnicza Straż Pożarna	2019-2021	liczba nowych obiektów umożliwiających spędzanie czasu wolnego oraz liczba osób z nich korzystających
9. Upowszechnianie wolontariatu wśród dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, jednostki organizacyjne gminy, wolontariusze	2019-2021	liczba wolontariuszy

Cel operacyjny 5.

Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz umożliwienie im powrotu do rodzin biologicznych

zadania	realizatorzy/partnerzy	czas realizacji	wskaźniki monitoringowe
1. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej formie pieczy zastępczej	GOPS, PCPR	2019-2021	liczba osób umieszczonych w pieczy zastępczej oraz wysokość środków na pokrycie ich pobytu
2. Podejmowanie współpracy z rodziną biologiczną w zakresie opracowania planu pracy zbieżnego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej	GOPS, PCPR, koordynatorzy pieczy zastępczej i całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze	2019-2021	liczba opracowanych planów pracy oraz liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych
3. Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	GOPS, PCPR, koordynatorzy pieczy zastępczej i całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny	2019-2021	liczba podmiotów współpracujących na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Bukowsko na lata 2019-2021 będą mieszkańcy gminy, w tym:

- rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodziny niewydolne wychowawczo, wykazujące bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i niezaradne życiowo,
- rodziny żyjące w ubóstwie, w tym dotknięte bezrobociem, oraz pochodzące z nich dzieci,
- osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień,
- osoby doświadczające przemocy w rodzinie i sprawcy przemocy w rodzinie,
- dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym,
- dzieci do lat 3.,
- dzieci i młodzież z niepełnosprawnością,
- dzieci i młodzież wychowująca się w ramach rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- dzieci i młodzież opuszczająca rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej,
- rodzice zastępczy,
- kadra podmiotów, w tym instytucji i organizacji pozarządowych, zajmujących się udzielaniem wsparcia rodzinom, dzieciom i młodzieży.

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu Wspierania Rodziny Gminy Bukowsko na lata 2019-2021 będzie finansowana:

- z budżetu gminy,
- ze środków samorządu powiatowego,
- z dotacji z budżetu państwa na realizację zadań własnych gminy,
- z dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych gminie,
- z programów rządowych z zakresu wspierania rodziny,
- z funduszy zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- ze środków pozyskanych z innych źródeł.

Na realizację Programu w 2019 roku przewidziano w budżecie m.in. następujące środki finansowe: Rozdział 85504 – Wsparcie rodziny: 112 400 zł. w tym:

- Asystent rodziny: 24 400 zł,
- Piecza zastępcza: 88 200zł.

Wysokość środków finansowych na realizację Programu w latach 2020-2021 zostanie ujęta w przyjmowanej corocznie uchwale budżetowej Rady Gminy.

VII. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem realizacji Programu Wsparcia Rodziny Gminy Bukowsko na lata 2019-2021 będzie Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku. Sformułowane w dokumencie zadania będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Skuteczność wdrożenia Programu będzie m.in. zależała od posiadanych i pozyskanych środków finansowych na opracowanie i realizację projektów, które będą zgodne z przyjętymi w nim zadaniami.

Monitoring Programu, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji na temat realizowanych bądź zrealizowanych już zadań, będzie prowadzony corocznie. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych zadań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring Programu dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jego ewaluacji, która dotyczy oceny efektów wdrożenia wyznaczonych zadań.

Do oceny wdrożenia sformułowanych w Programie zadań zostaną wykorzystane wyznaczone w dokumencie wskaźniki monitoringowe.

W terminie do 31 marca każdego roku Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przedstawi Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu wraz z rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie zostanie sporządzone na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów biorących udział w realizacji Programu.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Zasoby ankietowanych placówek oświatowych	8
Tabela 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2015-2017	21
Tabela 3. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2015-2017	23
Tabela 4. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017	25
Tabela 5. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017	27
Tabela 6. Podmioty działające na rzecz rodziny i dziecka w gminie.....	30

Wykresy:

Wykres 1. Warunki życia w gminie	12
Wykres 2. Problemy najczęściej dotykające rodziny zamieszkujące w gminie	13
Wykres 3. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	14
Wykres 4. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie.....	15
Wykres 5. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	15
Wykres 6. Negatywne zjawiska społeczne, na które narażone są dzieci i młodzież w gminie.	16
Wykres 7. Problemy występujące w rodzinie, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy	17
Wykres 8. Problemy występujące w środowisku lokalnym, które są najczęstszymi przyczynami negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy	17
Wykres 9. Działania mogące być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie	18
Wykres 10. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia	20
Wykres 11. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie.....	20

Wykres 12. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne	20
Wykres 13. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne	20
Wykres 14. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)	22